

Rayon 5 (Lierop-Asten)

Lierop Asten.

J.H.P. Stolk

[Met heel veel schroom zal ik trachten mijn belevenissen in de illegaliteit op papier te zetten.

Oorspronkelijk is dit nooit mijn bedoeling geweest, aangezien alles gedaan is in landsbelang en geen enkele vooropgezette verdienste ten grondslag heeft gelegen. Echter, na het contact met onzen oud Partisanen-commandant, de Luit.-Kol.DOOVE wederom te hebben teruggevonden, wil ik nu trachten eenige indrukken uit dit veel bewogen tijdsbestek weer te geven.]

Het was ongeveer eind 1940 toen ik hoorde van een ondergrondse organisatie, die de oud-militairen aan het verzamelen was. Dit ten behoeve van het verzet wat zou moeten worden geboden tijdens de Duitse bezetting of ordehandhaving na terugtrekking der Duitse troepen.

Zoo hier en daar legde ik mijn oor te luisteren, maar nimmer kon ik een contact vinden dat mij in de gelegenheid stelde om hieraan mede te kunnen doen. Met dit speuren naar betrouwbare personen, stuitte ik op enkele mannen die feitelijk ook aan 't zoeken waren. Hierdoor kwam bij mij het idee op om zelf een organisatie te stichten. Hiervoor stak ik mijn voelhorens uit bij drie personen die allen gewone arbeiders waren, niet opvallend en in verschillende takken van dienst werkzaam waren, te weten:

Jannes KASTEROP, Wiekstraat 13, den Haag, Muzikant.

Leo MITTERTREINER, Vijzelstraat 12?, SCHEVENINGEN, Verfspuiter.

Nico OOSTERVEEN, Camera Obscurastraat 56, Den Haag, Transportarbeider.]

Met deze mannen heb ik een vergadering belegd, waarna we tot overeenstemming zijn gekomen om zelf een aanvang te maken met het maken van notities van Nederlandsch vijandige personen (N.S.B.ers, enz.) met het oog ~~op~~^{door} ons werken en contact zoeken, het vertrouwen te wekken van de, zoo deze eventueel bestond, groote illegale organisatie.

Hiervoor werden richtlijnen opgesteld, code-nummers aangenomen, kortom om alles zoo safe mogelijk te doen zijn. Direct werd een aanvang gemaakt met de werkzaamheden. Ook werden, na goedvinden van het geheele bestuur waarvan ik als leider-voorzitter optrad, nieuwe leden aangenomen, zoodat na eenigen tijd tekening in de zaak begon te komen.

[Door onze nieuwe contacten die gelegd werden kwamen we inderdaad in aanraking met de groote militaire organisatie en wel via Jan LEGRIEP van het Spui te Den Haag. Met hem heb ik eenige besprekingen gevoerd, zoowel bij mij thuis als bij hem. De besprekingen liepen na eerste kennismaking over het opnemen van onze kleine organisatie in het groote verband.]

Het was ongeveer medio 1941, als ik mij goed herinner, dat ik voor een bespreking naar het Spui ben gegaan. Een onzichtbare hand hield mij echter voor de woning van LEGRIEP tegen, zoodat ik niet aanbelde. Dit voorval staat mij nog altijd als de dag van gisteren voor de geest. Hoe het kwam weet ik niet, maar ik liep zijn huis voorbij en ik belde niet aan. Ook mijn vrouw stond hierover verbaasd toen ik weer thuiskwam. Ik was n.l. met de bedoeling van huis gegaan om hem (LEGRIEP) te spreken!

De volgende dag was ik op de zaak, ik werkte toen bij de N.V. HOLLANDER en KOHN, Electriche Apparatenfabriek te Voorburg, alwaar ik hoorde van een inval van de S.D. op het adres waar ik moest zijn. Een wonder had mij gered. Hierbij was ook een zekere Maas, kantoorbediende van Hoko bovengenoemd, betrokken, en gearresteerd. Helaas is Jan LEGRIEP na eenigen tijd gefusilleerd. Maas is na jaren concentratiekamp wederom vrijgelaten. Thans is MAAS weer in functie bij bovengenoemd bedrijf.

Na de inval zijn wij zeer voorzichtig geworden. LEGRIEP, die van onze groep mij alleen kende, heeft mij nooit verraden, anders had ik zeker de S.D. aan de deur gehad in verband met dit voorval, wat echter nimmer is gebeurd.]

Met dit al waren we ons contact kwijt en gingen op eigen initiatief verder. De organisatie werd uitgebreid tot 30 man. De gegevens werden genoteerd en alles ging normaal door.

Intusschen ben ik in dienst getreden bij ~~de~~ Rijksmetallum, in verband met het in dienst stellen van een Verwalter bij Hoko bovengenoemd. Ik voelde er niets voor om voor den vijand te werken, ook al was het geen oorlogsindustrie. Het Rijksbureau was goed Nederlandsch en daar voelde ik mij ook meer op m'n plaats in dien tijd. Het kostte mij veel moeite om mij aan het kantoorleven aan te passen, doch na eenigen tijd ging het wel. Hier leerde ik een collega kennen, Wim Gebhard, met wie ik later in zee zou gaan voor meer actief verzet.

Tot nu toe was het verzet nog als passief te beschouwen. Er waren nog geen objecten voor actié. Wel had ik plannen gemaakt en uitgewerkt voor het in brand steken van het Arbeidsbureau te Den Haag. Dit geschiedde tijdens de periode dat vele jongemannen zich moesten melden voor Duitschland, in begin 1942.

Alle papieren lagen gereed ter verzending en er moest iets gebeuren om dit te voorkomen. Hiervoor heb ik het geheele complex der Arbeidsbureaux bezichtigd in het bijzijn van Marius GODWALD, die later helaas ook als slachtoffer der Duitschers gevallen is.

Van deze questie weet ook de tegenwoordige Directeur van de Arbeidsbeurs te Den Haag, de Heer Steinmetz, af. De "stunt" is op het laatste oogenblik niet doorgegaan, omdat er andere maatregelen genomen waren die dit vergaande ingrijpen eerder slechter dan beter maakten. De groep was reeds gevormd, en er werd alleen gewacht op het commando vanuit de arbeidsbeurs zelf, wanneer het geschieden kon.

In deze periode van Arbeidsinzet en verplichte arbeidsdienst, o.a. voor jeugdige Rijksambtenaren, heb ik getracht een jong ambtenaar van het Rijksbureau, een zekere Kluiters, Oranjeplein 95 ?, den Haag, over te halen niet in den Arbeidsdienst te gaan, daar dit toch een doekje voor het bloeden was, en hij later toch wel naar Duitschland gestuurd zou worden. Indien hij moeilijkheden zou krijgen met verkrijgen van Distributiesbescheiden enz., dan zou ik hem bijstaan. Dit was inmiddels mogelijk geworden doordat wij onder onze leden der organisatie enkele personen hadden gekregen die in nauw verband stonden met de z.g. vrije ambtenaren-groep in den Haag. Deze contact-menschen waren: NOORDERMEER, Voorburg en FORTANIER, den Haag.

Het is mij echter niet mogen gelukken om Kluiters van den Arbeidsdienst te weerhouden. Later kwam hij terug en dacht nu vrijgesteld te zijn van uitzending naar Duitschland. Dit was echter niet waar. Hij moest namelijk toch vertrekken. Ik heb toen wederom mijn bemiddeling aangeboden echter zonder resultaat.

Door mijn activiteit in dezen is de aandacht van Wim GEBHARD op mij gevallen. Toen n.l. de questie krijgsgevangenschap aan de orde kwam in 1943, is hij de man geweest die met een prachtig initiatief bij mij kwam. Dit was namelijk het ons voor 100% in het verzet gaan begeven ten behoeve van hen die wenschten onder te duiken en hiervoor geen gelegenheid hadden. Ik voelde hier erg veel voor, alleen was er een bezwaar, namelijk mijn inkomsten. Hoe nu te doen!

Na hier en daar gevischt te hebben, wat er voor mogelijkheden waren, heb ik na ruggespraak met mijn vrouw besloten om mij voor 100% aan de Ned. zaak te wijden. Immers, de Duitschers wenschten ons als soldaat te zien. O.K. ze zouden het ook bemerken. Ik deed alsof ik mij voor krijgsgevangenschap in Amersfoort ging melden, en verkreeg hiermede dat het Rijksbureau mijn salaris, verminderd met de eventueel te genieten kostwinnersvergoeding, door zou betalen aan mijn echtgenoote. Alles werd ingesteld op mijn fictive afwezigheid. Vrouw werd gemachtigd bij de Girodienst, Distributie werd geregeld. Valsch persoonsbewijs aangeschaft. Kaart uit bevolkingsregister gelicht enz.

Van deze kwestie weet ook de tegenwoordige Directeur van de Arbeidsbeurs te Den Haag, de Heer Steinmetz, af. De "stunt" is op het laatste oogenblik niet doorgegaan, omdat er andere maatregelen genomen waren die dit vergaande ingrijpen eerder slechter dan beter maakten. De groep was reeds gevormd, en er werd alleen gewacht op het commando vanuit de arbeidsbeurs zelf, wanneer het geschieden kon.

In deze periode van Arbeidsinzet en verplichte arbeidsdienst, o.a. voor jeugdige Rijksambtenaren, heb ik getracht een jong ambtenaar van het Rijksbureau, een zekere Kluiters, Oranjeplein 95 ?, den Haag, over te halen niet in den Arbeidsdienst te gaan, daar dit toch een doekje voor het bloeden was, en hij later toch wel naar Duitschland gestuurd zou worden. Indien hij moeilijkheden zou krijgen met verkrijgen van Distributiebescheiden enz., dan zou ik hem bijstaan. Dit was inmiddels mogelijk geworden doordat wij onder onze leden der organisatie enkele personen hadden gekregen die in nauw verband stonden met de z.g. vrije ambtenarengroep in den Haag. Deze contact-menschen waren: NOORDERMEER, Voorburg en FORTANIER, den Haag.

Het is mij echter niet mogen gelukken om Kluiters van den Arbeidsdienst te weerhouden. Later kwam hij terug en dacht nu vrijgesteld te zijn van uitzending naar Duitschland. Dit was echter niet waar. Hij moest namelijk toch vertrekken. Ik heb toen wederom mijn bemiddeling aangeboden echter zonder resultaat.

Door mijn activiteit in dezen is de aandacht van Wim GEBHARD op mij gevallen. Toen n.l. de kwestie krijgsgevangenschap aan de orde kwam in 1943, is hij de man geweest die met een prachtig initiatief bij mij kwam. Dit was namelijk het ons voor 100% in het verzet gaan begeven ten behoeve van hen die wenschten onder te duiken en hiervoor geen gelegenheid hadden. Ik voelde hier erg veel voor, alleen was er een bezwaar, namelijk mijn inkomsten. Hoe nu te doen!

Na hier en daar gevischt te hebben, wat er voor mogelijkheden waren, heb ik na ruggespraak met mijn vrouw besloten om mij voor 100% aan de Ned. zaak te wijden. Immers, de Duitschers wenschten ons als soldaat te zien. O.K. ze zouden het ook bemerken. Ik deed alsof ik mij voor krijgsgevangenschap in Amersfoort ging melden, en verkreeg hiermede dat het Rijksbureau mijn salaris, verminderd met de eventueel te genieten kostwinnersvergoeding, door zou betalen aan mijn echtgenote. Alles werd ingesteld op mijn fictive afwezigheid. Vrouw werd gemachtigd bij de Girodienst, Distributie werd geregeld. Valsch persoonsbewijs aangeschaft. Kaart uit bevolkingsregister gelicht enz.

Bij de Afd. Comptabiliteit werd opgegeven dat ik ± f.80.--. kostwinnensvergoeding zou gaan ontvangen, wat natuurlijk nimmer gebeurde. Zodoende moest mijn vrouw het met dit bedrag per maand minder doen, wat zij ook in het landsbelang met een blij gezicht heeft gedaan.]

[Hierna volgde de actie. Het plan van Wim GEBHARD was om een kamp te stichten in de bosschen in N.-Brabant. Hij had daar contact punten en ik kon voor de bonnen en aanvoer gegadigden zorgen. Aldus kwamen de plannen tot het gaan onderzoeken van de mogelijkheid ter plaatse in Noord-Brabant. Als eersten contactman moet ik noemen den Heer Chef PEETERS, te Asten(N.Br.). Deze man bracht ons bij z'n broer Johan PEETERS, de bakker, die voor de brood- en kruidenierswaren wilde zorgen. Ook Harry PEETERS, de Butagasman in Asten werd ingeschakeld voor onze kookerij en verlichting. Toen werd een boschcomplex uitgezocht op Hooge Bergen bij Heusden, achter Asten. Een boer daar in de omgeving, die naar het inzicht van de Gebr. PEETERS het best geschikt was, werd uitgezocht en wij gingen ook naar dezen eenvoudigen Brabantschen Boer om zijn steun in verband met de Voedselvoorziening. Deze boer was v. MEBEL. Alle lof voor deze familie. Zij hebben ons fantastisch bijgestaan in onze zeer moeilijke omstandigheden!]

Het terrein werd daar in de omgeving gevonden en een bouwplan werd gemaakt. Hut werd gebouwd, onderduikers werden aangevoerd enz. Tot Dec. 1944 hebben wij ons ter plaatse kunnen handhaven, doch doordat het terrein feitelijk te klein was, en stroopers nogal eens in het boschcomplex verzeild waren geraakt, waren wij genoodzaakt ons kamp op te breken. Hiertoe werd besloten in de week voor Kerstmis 1944. De onderduikers, 11 man, uitgezonderd Wim en mij, werden geplaatst bij boeren in de directe omgeving, en een ander terrein werd gezocht. Hiertoe verleende de Heer Harry PEETERS zijn buitengewone hulp. Ook hem alle lof. Harry kende vele mensen in de omgeving en ook in Lierop waar ook groote Boschcomplexen waren.

Hier werden wij door Harry in contact gebracht met den Jachtopziener BUSSERS, die zeer vertrouwd was. Deze man heeft ons ook onschatbare diensten bewezen. Hierna zijn wij geïntroduceerd, door Harry ook weer, bij den boer BERKERS op Moorsel. Dit zou ons noodzakelijk contact moeten worden voor de voedselvoorziening, (aardappelen enz.). Na lang denken van de zijde van Marinus BERKERS, een man van één stuk, lukte ons om ook deze transactie tot stand te brengen. BUSSERS had ons ook medegegeeld dat de BERKERS op dit gebied het meest in aanmerking kwamen, ondanks het feit dat BERKERS er bij BUSSERS niet zoo best opstond i.v.m. strooperijen enz.

Beide partijen mochten elkaar niet, en zodoende werd afgesproken dat

dat BERKERS niet wist dat ook BUSSERS bij deze zaak betrokken was. Als bakker en kruidenier werd gevonden de bakker te LIEROP. (Hendriks)

[Ik zie mij nog gaan met Wim en BUSSERS de bosschen in op 1 Jan.'45 te Lierop. We gingen een goed terrein opzoeken, wat na wat speuren, en dank zij de groote bekendheid van BUSSERS van de bosschen, werd gevonden. Het punt werd bepaald en nieuwe plannen, getoetst aan de ervaringen die wij in het oude kamp hadden opgedaan, gemaakt. Ook was het grooter, zoodat er dus grootere plannen werden gemaakt. Om er een beetje behoorlijk huis te verkrijgen waren behoorlijke boomen noodig die daar ter plaatse niet aanwezig waren. Hiervoor werd de Houtvester ..... gepolst en deze was bereid zijn medewerking te verleen. Hiertoe gingen wij met hem de bosschen in en hij gaf ons de beste boomen aan die voor ons werk geschikt waren. De BERKERS zorgden voor het transport, eveneens werd door de BERKERS voor stroo gezorgd. Ook de BERKERS waren het die ons leerden hoe het dak van het huis met stroo te bedekken. Voor dat het gebouw, dat bestond uit een woonkamer, 4 x 5 M., een keuken 4 x 4 M. en een slaapzaal, 7 x 4 M., waartusschen zich nog een hall bevond, van 2 x 4 M., klaar was hebben we ons eerst moeten behelpen met onze keukentent. Tijdens de opbouw, Jan. en Febr.'45, sliepen we bij de BERKERS op zolder. Ook werd hier gegeten in afwachting van onze zelfstandigheid. Een deel van de jongens was nog bij boeren in ASTEN en HEUSDEN ondergebracht en een ander deel hadden wij naar het nieuwe kamp gehaald ter assistentie bij de opbouw.

In Februari kwamen plotseling 2 Amerikaansche piloten in ons kamp die een welkome hulp waren bij de opbouw. Zij zijn echter maar een paar dagen geweest, waarna zij zijn doorgezonden.

Inmiddels werd ondanks de koude, sneeuw en hagel doorgewerkt om ons huis in orde te maken.]

[Tevens werd door Wim en mij in die dagen contact gelegd met het R.V.V. Na oorspronkelijk hier veel werk van gemaakt te hebben, ik denk hier aan het teekenen en aangeven van een plaats voor "droppings", bleek van de leiding niets uit te gaan. Dit manifesteerde zich het meest tijdens de laatste maand der Duitse bezetting. Orders werden niet gegeven. Ook van de "droppings" werd niets meer vernomen, alhoewel wij er uitzonderlijk best voor uitgerust waren en ook de plaats als zoodanig o.i. uitstekend geschikt was. Waar precies de oorzaak lag, in Engeland of bij de Leiding R.V.V. is mij nimmer bekend geworden.

Hierna werd contact opgenomen met de P.A.N. Onze Cdt. was Theo DANKELMAN (tegenwoordig Luit.-Kol. DOOVE). Wim en ik werden beiden Rayons-cdt., dat militair gezien minder juist was, doch onder onze omstandigheden uitstekend paste.

Wij begonnen met orders uit te voeren, b.v. de spoorlijnen bij Deurne en opblazen. Dit alles geschiedde met de meest primitieve middelen. Wapens waren er niet. Springstof heel gering. Slagpijpjes eerst ook niet, later wel. Slagkoord was er heelemaal niet. Toch is het ons tweemaal gelukt.

Ook latere acties werden door ons ondernomen, b.v. het maken van gevangenen. Zoowel N.S.B.-ers, die voor de Duitschers van gemak waren als gids, als ook Duitschers die in los verband terugtrokken. Hiertoe was in ons kamp een gevangenis ingericht. Patrouilles, zoowel overdag als 's nachts werden hiervoor geloopt. Op deze wijze konden we aan wapens komen. Ook werd er aandacht besteed om ons rayon te organiseeren. Het rayon omvatte de Gemeenten SOMEREN - LIEROP - ASTEN. Het gelukte ons om in zeer korten tijd een 130 man te mobiliseeren, waaraan ook onze sectie-commandant van GEYSEL uit Someren-eind een groot aandeel heeft gehad.

In Aug '44 bleek dat de Duitschers de bruggen en sluizen van de Zuid-Willemsvaart aan het laden waren om deze t.z.t. in de lucht te laten vliegen. Doordat hun sterkte te groot was, en een dergelijke actie tegen de bezetters groote represailles ten gevolge zou hebben, konden wij aan de eventueele tenuitvoerlegging van die plannen niets doen. Toch moest ook hier gehandeld worden en ik heb opdracht gegeven om bij voorbaat een nieuwe brug klaar te maken. Deze is ondanks het gebrek aan geschikt hout toch in het geheim vervaardigd. Boomen werden geveld. Balken gehakt en planken gezaagd. Mijn dank aan de werkers. /

De 19e September 1944 was voor ons een tragische dag. In de morgenuren was een patrouille onderweg. Deze stootte op een te groote groep Duitschers, waarna met spoed assistentie verzocht werd. Hiertoe werd door mij, die op dat moment in het kamp was, o.a. aan onzen Amerikaanschen vriend Sergt. DOUCETTE opdracht gegeven met de mitrailleur te gaan assisteeren. Deze mitrailleur was een oud machine-geweer uit een Engelsch vliegtuig, met een ijzeren statief, dat wij bij een smid hadden laten maken. We hadden een band met ongeveer 40 patronen en een van ongeveer 200 patronen. Hoe de zaken zich precies hebben afgespeeld zouden Wim en Jan beter kunnen vertellen, aangezien ik niet op de plaats aanwezig was, doch Frank DOUCETTE was dood. 2 man gewond. Frank werd later door een boerenkar van BERKERS naar het kamp gebracht en de twee gewonden door de linie naar het ziekenhuis in GELDROP vervoerd. Dit was voor mij en voor allen in ons kamp een groote tegenslag. Ik begon direct te denken, waar zit de fout. Ik was van meening dat onze inlichtingendienst niet goed werkte. In de bosschen zelf weet men weinig van de omgeving af. Het is daar over het algemeen rustig en veilig. Ik heb toen oogenblikkelijk mijn plan ten uitvoergelegd en ben in LIEROP een

in LIEROP een kamer gaan vorderen bij den schoolmeester van BEEK. Deze woonde in een oud Raadhuis van de voormalige gemeente LIEROP, hetwelk nu particulier bewoond werd. De Heer van BEEK werkte volledig mede en gaf mij het gebruik van zijn salon en tevens mocht ik zijn bureau in gebruik nemen. In de kelder bevonden zich enkele cellen, die voorziening behoeften, en waaraan ik direct liet werken. Niemand in LIEROP wist nog dat ik daar in huis was, en ook kenden zij mij nog niet persoonlijk.

Hier wil ik ^{nu} vermelden dat de kist voor Frank is gemaakt door v.d.SCHOUW, in de stallen van het Klooster der Eerwaarde Zuster Felicité. Het lijk is in de ~~aan~~ ^{monduren} aldaar opgebaard en de Kapelaan ..... heeft de laatste gebeden verricht. Des avonds om 11 uur is hij begraven. De aanwezigen waren BUSSERS de Jachtopziener, die het graf gedolven heeft, Lt. Bradschaw der U.S.A.A.F., Pater ....., Wim GEBHARD en ik. Er werd nog een Onze Vader gebeden, waarna het graf gesloten werd. Dit alles was zooveel te indrukwekkender, aangezien de kanonnen in de omgeving buldenden. Mitrailleurvuur ratelde en ieder oogenblik zou een Duitscher iets van deze plechtigheid kunnen opmerken.

Gelukkig heeft niemand buiten onze groep er iets van gemerkt.]

Na dit gebeuren ben ik weer naar LIEROP gegaan en Wim met de rest naar het kamp.

De volgende morgen ben ik direct begonnen met onze Lieropsche partisanen aan het werk te zetten. Hoofd-zakelijk informatiewerk, dat zou worden doorgegeven aan het kamp. Deze zouden hierop actief optreden. Op deze dag, ik meen dat het in de morgenuren was, kwam er een eerste Engelsche patrouillewagen in het dorp. Ik had mij nog niet op straat vertoond, en geen der Lieropsche burgers, uitgezonderd Meester van VEEN, wist van mijn aanwezigheid af. Bij deze wagen verdrongen zich natuurlijk de menschen en sigaretten werden uitgedeeld of geruild voor eieren. Ook de Heer VAN BEEK was gaan kijken. Na eenige minuten kwam de Heer van BEEK echter naar huis gehold, en kwam mij buiten adem mededeelen dat de officier uit de wagen naar de Leider der Partisanen had gevraagd. Dit was voor mij het teeken, om in het openbaar te verschijnen, wat ik ook op dat oogenblik heb gedaan. Zij vroegen mij enkele informaties ook betreffende sluis 10, die ik hun kon geven.

Ik dacht na dit voorval, dat ik wel kon beschouwen dat LIEROP binnen zeer korten tijd bezet zou zijn door de geallieerde troepen, en meldde direct aan het kamp wat er was voorgevallen, en noodigde hen uit, bovengronds te komen. Het Feestgebouw werd door mij gevorderd, stroo aangedragen.

De Eerwaarde Moeder Overste Felicité was zoo vriendelijk om voor ons voor de voeding te zorgen. Kortom, LIEROP werd door ons bezet. Echter, de geallieerden kwamen niet. Daar zaten we dan als partisanen op een ver vooruit geschoven post. Zonder voldoende kleeding, schoeisel, en niet te vergeten met $1\frac{1}{2}$ stuk wapen. Toch hebben we het ongeveer 3 weken bezet gehouden, ondanks verschillende dreigingen van Duitsche zijde. Wel geloof ik dat het woord Partisanen bij de Duitschers zoo'n vrees aanjoeg, dat wij hieraan onze macht te danken hadden. Zouden de Duitschers op de hoogte zijn geweest van onze miserabele bewapening, dan geloof ik vast dat zij zich heerlijk in LIEROP hadden gevestigd inplaats van wij.]

[Intusschen werkte onze Cdt. GEYSELS in Someren reeds aan de zuivering van deze plaats. Aldaar bestond de O.D. en de K.P. Hier-tusschen was een groot verschil. De O.D. stond bekend als minder heldhaftig. Dit is voorzichtig uitgedrukt. De K.P. reed met een auto waarop een mitrailleur was bevestigd door de straten. Al heel snel werden zij als de Oranje-W.A. betiteld. Hiertusschen stonden GEYSELS en z'n mannen als Partisanen. De order had ik uitgevaardigd dat wij op de eerste plaats de vriend van de bevolking waren en deze dus zeer zeker niet mochten terroriseeren, op de tweede plaats moest er zonder aanzien des persoons gehandeld worden. Toen kwam de fatale dag. Radio Oranje meldde dat alleen de O.D., K.P. en R.V.V. als verzetsorganisaties werden erkend, waarna de groote verwarring kwam. Van het Commando de N.B.S. uit Eindhoven kregen we bevel oogenblikkelijk de geheele PAN te ontbinden en dit heb ik dan ook uitgevoerd. Wat er in ons omging is niet te beschrijven. Wij, die midden in het verzet waren geweest; gewonden en zelfs een doode te betreuren hadden werden uitgeschakeld! De O.D. juichte, de K.P. juichte en een deel der burgers in die omgeving juichte.]

Kort hierna kon echter met goedvinden van Prins Bernhard de formatie BLAUWE JAGERS gevormd worden. Hierbij heb ik mij aangesloten, doch de helft van onze oud P.A.N. menschen wenschte zich niet meer aan te sluiten. Zéér begrijpelijk!

Mijn Vriend Wim GEBHARD was een andere richting uitgegaan en wel bij de op te richten C.I. der Stoottroepen. Ik heb toen het Commando op mij genomen van 2 Secties, ongeveer 70 man BLAUWE JAGERS, welke gelegerd werden, op verzoek van den Burgemeester van SOMEREN, in de Gemeente SOMEREN, alwaar wij het zuiveringswerk achter de linie, tot in de linie hebben kunnen voortzetten. De Heer HOUTMAN was hierbij ook mijn rechterhand en in zijn verklaringen zijn vele belevenissen hierover beschreven.

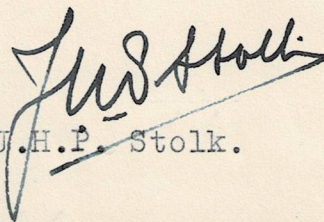

[Hiermede eindig ik met deze korte uiteenzetting. Dit is echter

Dit is echter lang niet volledig, en is slechts een zeer oppervlakkige kijk in mijn belevenissen. Ik hoop echter later duidelijker te zijn, en meer de details te kunnen weergeven of te laten weergeven in het te schrijven boekwerk.

Tevens hoop ik dat dit overzicht zal mogen bijdragen tot erkenning van de activiteit der partizanen en ongeacht de minder juiste figuren die mogelijk in deze organisatie geslopen zijn, toch een juist beeld mag geven van de groote lust om het Vaderland te dienen, dit met inzet van geheel hun leven.

De Res. 2e Luitenant,

J.H.P. Stolk.

In September 1943 kwam mijn broer Pi Houtman naar mij toe of ik geen raad wist om hem te laten onderduiken. Het was hem bekend dat ik enig illegaal werk verrichtte en vele contacten had in deze. Ik stelde mij toe in verbinding met de Heer J. Stolk welke hem toen liet onderduiken in het opgerichte onderduiken kamp in Beaband het welke onder leiding stond van W. Gebhard en reeds eerder genoemd de J. Stolk, bij deze gelegenheid verbond ik mij tevens aan hem om hem zoveel mogelijk te helpen bij hun erredrukke werkzaamheden, hoofdzakelijk hier toe te ziele, voor het verzorgen, opsturen, ophalen enz. van de nodige pakketten van de onderduiken en het verzamelen van de benodigde materialen zoals telefooninstallatie onderdelen enz. In Juni 1944 ontving ik het verzoek om naar het inmiddels sterk misgelopen kamp te gaan en daar een gedeelte van de leiding over te nemen mede in verband met het organiseren van het actieve verzetwerk. Het zijn gezin was dan door bemiddeling van het L.O. een vergoeding ontvangen van f 200:- per maand. mijn verdienste bedroeg toe f 55:- per week behoudens overwerk dat veelvuldig voorkwam. dit werd door mij aanvaard naarna ik mijn ^{gezin} verliet en onmiddellijk vertrok. Ik wil hier nog een aan toe zeggen dat mijn vrouw deze vergoeding ontvangen heeft toe en met December naarna het plotseling opbeeld, met de daaraan verbonden fatale gevolgen. Na mijn komst in het inmiddels teer misgelopen kamp

bleek al spoedig dat het R.V.V. een organisatie was met een blinkende naam maar zonder perspectief welke nog niet in staat bleek om ons een enkele opdracht te verschenken. Alwijf mij onze schuilplaats ook zeer gunstig had. In de midden in de bossen Alwijf men ons bereiken kon zonder de bossen te betreden, wij waren bovendien vrij goed bewapend o.a. met revolvers en karabijnen Alwijf ons kamp bovendien nog beschermd was met wachtposten en mijnbrillen. Versuren geallieerden vliegen welke bij ons waren ondergebracht gevoelden zich dan ook hier buitengewoon veilig totdat zij herhaaldelijk moesten worden aangemaand tot voorzichtigheid. Via het verkrijgen van contact met de P.A.N. werd ons actieve verzet met meer effectiever herhaaldelijk ontvingen wij opdrachten o.a. of wij in staat waren te gaan in ons kamp te houden en te bewaken hiervoor konden wij doen een gewonnen welke ~~op~~ plaats bood aan ongeveer achtien personen [Dit werd spoedig bewoond door een zeer samensamen gezelschap om enkele te noemen de beruchte H. Verheyen met Alwijf de reeder van een aantal onbekende Russische krijgsgevangenen en vele anderen, de onbetrouwbare leiding van het N.A.D. kamp met hierel waaronder een zekere J. Beuker met de Haag bijgenaamd „De Bloedhond“ en vele anderen. Deze werden na de berijding tot onze groote verwondering van de toen als met de grond verzetten O.D. overgegaan met bijlevering van wapens om hen te bewaken. Deze wapens zijn heden ten dage nog steeds in het bezit van dit elite corps, al moesten zij dan worden ingelovend, mijn gedachten en opvattingen hierover

dat ik maar voor mij zelf bewaren.] [Een andere opdracht
 was een kraak te laten in een bandenfabriek in de gemeen-
 te Asten deze lag op gehoorafstand van een school waar
 in de A.S. was ondergebracht, ik zelf was met deze opdracht
 belast, hoewel wij met vele moeilijkheden hadden te kam-
 pen is dit ons gelukt enkele hondende banden werden breuk-
 gemaakt en onder gebracht bij H. Peters te Asten hier bleef
 dat slechts een vijf tiendeel banden voor ons geschikt waren
 de rest hebben wij Asten wederom met groot gewas de zelfde
 nacht terug gebracht, vermeldenswaardig is eveneens nog dat
 wij des morgens om 5.15 uur, onder wij te versaan (P. Hildemijer
 G.v.d. Born en ondergetekende) werden aangehouden door de A.S.
 een wachtpost op de brug over de Land. Willemsvorst terwijl een
 jute zak met fietsbanden in ons bezit was, terwijl wij Asten
 vuurwapens droegen, door dat ik mijn tegenwoordigheid van
 gewas goed kon bewaren mijn kameraden eveneens konden wij
 deze knapen ons niet overbluffen, en was weg ongestoord
 voort vertrokken.] ^F ~~Begin September kreeg~~ [Half Augustus kreeg
 ik opdracht van Wimmer Kros om in hierop en omgeving
 nog enkele verzetsoepers te vormen het geen mij inderdaad
 is gelukt het moeilijks te was echter een geschikte
 hoerier te vinden Asten ik drie gevonden had kwam het
 volgende van het licht drie prima betrouwbare heren
 bleek deel niet te maken van de O.D. maar zoals
 hij mij vertelde kon hij gewas, hoerier zijn voor ons
 want de O.D. ging toch eens pas meten na de be-
 rijding

vandaan de naam O. D. vrede dienst hetgeen door de
 commandant het hoofd van Politie ter plaatse de wach-
 meester der Rijks politie werd bevestigd.]

Een ander feit toen de Duitschers alle bruggen en sluizen
 over de rivier Willemsoord gingen opblaren zoodat wij
 hiersegen doeltaeffende maatregelen konden nemen, bochten
 wij contact met een machinale wagen en maakten in
 het geheim een houten noodbrug klaar groote zware
 beken en tegen velden wij balen en onderleggen werden geroepen
 en het gehele gewal lag pas klaar te wachten nadat de
 Duitschers de brug hadden opgeblaren en zich aan de andere ^{zijde}
 met de voeten hadden gemaakt, werd binnen een halve dag
 een nieuwe noodbrug door ons vervoerd, waarvan de
 Engelsche verkenning wagens een dankbaar gebruik van maak-
 den brug deed nog enkele maanden tot volle Acredendheid
 dienst alleen de kosten moesten we zelf betalen.

Op 29 September kreeg ik opdracht om onder de Aengst
 hende Duitschers welke kwamen met de richting Lindhove
 verwachten te stichten, de op dat moment in ons kamp
 verbleefende twee Amerikaanse sliegers, Hoare Bradshaw
 en Frank Doucet te namen geheel vrijwillig op eigen
 verzoek van deze actie deel wij hadden ons verduid in
 twee groepen een onder leiding van Wim Gebb. waar
 onder zich de twee Amerikanen bestonden het andere ge-
 deelte stond onder mijn leiding, aanvankelijk lukte
 ons plan goed en hadden wij succes allen een heer toen
 ik mij was ver vooruit wagen voor verkenning vloegen
 mij een Amerikaanse kogel om de voren, ik kon mij

echter gelukkig in veiligheid stellen. Toen wij weder-
 hand contact hadden met onze andere groep, werd bericht
 dat een vrij sterke afdeling S.S. in aantocht was,
 de Amerikaanse Frank Doucet die stelde toen voor aan de
 overzijde van de weg op een strategisch gunstig gelegen
 punt met den mitrailleur in stelling te gaan liggen.
 Dit werd hem echter noodloos bij werd de weg door
 een S.S. scherpschutter ontdekt en op een afstand van
 20 à 30 meter doodlijk in het hoofd getroffen in het
 gewicht dat zich nu ontwikkelde werden nog twee on-
 der ernstig gewond. Deze werden door de man door de
 linie hem naar het ziekenhuis gebracht te Geldrop
 hetwelk zij eenige maanden later als genees en invalide
 verlieten. Frank Doucet die welke bij deze actie het leven
 liet werd des nachts op het beekhof te hier op begraven.
 Twee dagen later nadat wij voortdurend met postvuller op
 het pod waren brak van ons de berijding aan. Alvorens
 het terrein der illegaliteit te verlaten en ^{te gaan} over op het
 legale wil ik er nog even op wijzen dat door onze groep
 bidden hetgeen hier beschreven staat nog veel meer is
 gepresenteerd ik denk hierbij o.a. de spoorwegaanslagen
 bij Deurne en Schiedamschen, de aanslag op de skatting
 vordingkabel bij Geldrop welke helaas mislukte.
 Het gevangennemen van enkele duitsche onderofficieren
 om van hen plannen te vernemen, welke berichten
 wij op onze beurt wederom doorgeven aan ons

hoofdkwartier. Deze krijgsgevangenen werden na de be-
 vrijding door ons overgegeven aan het Engelsche H. 9. de
 Someren. De dag der bevrijding levende ons allerlei me-
 getijge tegenstrijdigheden. Men was verwogde zich een
 schen met lude wagen, die zich voorselde als Kapiteins
 Pijnenburg districts commandant der O. D. die ons kwam
 vertellen dat wij heel vruchtbaar werk verricht hadden
 maar dat binnen enkele dagen alles door zijn vrees-
 ten worden overgenomen, zoo als hij niet denkbaar wij hadden
 nu afgedaan. Ons hoofdkwartier de Geldrop was het hier
 niet mee eens aanwankeligh, ook wij voelden, die gedur-
 rende de bezetting de kastanjis niet het meer mochten ha-
 len, hier niet voor. In de nu komende dagen bleek
 dat ook de geall. legermacht in onze omgeving niet
 te maken zou hebben met de O. D., er werd door eenige
 engelsche officieren een bespreking geraagd met de lei-
 ding der P. A. N. er werd ons toen verzocht, hierop te blij-
 ven bezet met het gebied lang het kanaal Aus-
 schen sluis 9 en 12, zulks in verband met nog verd.
 thuwende groepen duitschers en steeds over het kanaal
 komende patrouilles duitschers. Deze opdrachten zijn
 door ons steeds nauwgezet niet gezet niet gevoerd, ha-
 chelijke momenten hebben wij in deze dagen beleefd
 ik noem o. a. ^{waar ik was} was het op 23 September
 verwoegde een Engels officier ^{hich} bij mij die zich voorselde
 als commandant van een rijstbal naar Bank, met het ver-
 toek met hem mede te gaan op de Bank, ten einde

voor goed een Duitsch verzet vest achter sluis en
 voor de Heid Willemvaart met de rivier. Ik stemde
 hier onmiddellijk in toe, en wij togen op weg halver
 weg werd er halt gehouden, om de Banks gewichtschloven
 te maken en het aanvals program te bespreken na diverse
 inlichtingen te hebben gegeven en 100 en 1 vragen te heb-
 ben beantwoord werd de tocht voortgezet. Aan het kam-
 pangekomen werd onmiddellijk begonnen met muren, het
 gen prompt door de Duitschers werd beantwoord met mi-
 traillem en granaatvuur, dat mijn positie boven op een
 bank in deze hachelijk werd, behoeft geen verder betoog
 te nemen nog daar deze Banks zich nu tijdens het gewicht-
 geheel sloot en ik wegens plaats gebrek binnen, buiten
 mijn eigen maar moes ik zien te redden, dit is mij
 door de bedding van een droge sloot ook gelukt, dat het
 er warm van toe ging blijkt wel uit het feit, dat
 hierop bij deze gelegenheid de enigste granaten kreeg uit
 de gehele oorlog. Ook nadrukkelijk nadat de Engelsche troepen
 plaats hadden gemaakt voor de Amerikanen en de Duit-
 schen vanuit de peul een tegenoffensief inzet den waren
 wij nog steeds actief aan het werk en gedurende eenige
 tijd officieel ingedeeld bij het H. Q der Amerikaanse
 C. I. vele gewaagde opdrachten werden door ons verricht
 tot in Aspel toe. Een ander geval licht mij het vermelden
 nog wel waard [de K. P van het toer nog laatste Deuren
 had gebrek aan wapens van Geail. zijde werd toege-

vraagt om een 35 Aal vrijwilliger, om stengurs door
 de duitsche linie heen naar Demre te brengen. eken
 had hiervoor slechts een paar mannen te assistende
 32 vrijwilliger werden binnen een half uur door ons
 geleerd. Toen men op het punt stond te vertrekken
 werd deze actie afgebl. door Demre vrij onverwachts
 was gevallen. Vele moeilijkheden hebben wij nog naar
 toe te kunnen opgelost. ik noem hier o.a. het in mijn
 oogenschijn belachelijke feit dat de O.D zijn stoot demre sloot
 van is zaterdag middags 12 uur tot maandags ochtends
 8 uur en hun personeel naar huis stuurde, waarbij
 wij dan hun zaken zoveel mogelijk regelde van de goede
 gang van zaken. Een andere belachelijkheid was het vol-
 gende wij kregen opdracht van de Engelsche Field. Security
 enkele fabriekanten in Astur te gaan arresteren deze een
 organs sig bekend staande personen op politiek
 gebied te Astur werden toen door de O.D en de loco
 burgemeester in bescherming genomen, op een gegeven
 moment verheende ik zelf in een vrij hachelijke positie
 het luk er veel op dat men van links was wij op te gaan
 sluiten. een voor het gemeentehuis samengedrongen
 menigte begonnen scheldwoorden en dreigementen te
 richten aan het adres der O.D en burgemeester. Na een
 bespreking van een half uur werd besloten dat de een-
 der O.D en de burgemeester naar Lindhoren zouden gaan om
 te informeren of deze personen werkelijk misgeloofd
 moesten worden. Genoemde heren kregen in Lindhoren
 een hartig lesje te slikken wat hun waarschijnlijk

wel eenige tijd zal gekent hebben, het zeker was dat reeds onder vermeldde fabrieken onder luid gejuich der bevolking werden uitgeleverd en door mij aan opdracht gevers werden afgeleverd. Tot besluit wil ik nog enkele indrukken weergeven. Alhoewel alle illegale en legale, levensgewaantijke en minder gewaantijke acties mij nimmer met mijn evenwicht hebben kunnen brengen, heeft een ding of beter gezegd een verwijt of een gezegde, hoe men het ook noemen wil mij wel geschokt en diep gekrenkt. Evanelyk dat wij leden van de P. A. N. een stelletje communisten waren, die enkel en alleen ^{eigen} belangen behartigden. [Ik moog hierbij opmerken dat mijn illegale loopbaan mij alleen reeds enkele duizenden guldens constant geld heeft gekost (waar ik nu nood nodig om verlegen zit). Dat ik thans met een eigen bedrijf niet meer in geschiktheid kan worden omdat ik tijdens de valog niet actief genoeg was, hoewel mijn concurrenten me mijn positie hebben opgeblikt.] Was de beschuldiging betreft over communisme, dit beschouw ik als de grootste belediging, omme geheel groep die Alder als een der grootste had. niet één communist onder zijn geleiden, hiervan durf ik rustig mijn beide vingers voor op de schen. Daarom ik sta een ieder, mij te bewijzen, dat ik, of menschen die onder mijn persoonlijke leiding stonden, het bewijs te

leeren, dat ik of zij zich een reeds eerder voor-
 noemde feiten hebben schuldig gemaakt.
 Wel zou ik tegen ongeselde feiten naar voren
 kunnen brengen, hetgeen ik maar niet zal doen daar
 ik mezelf aan kan nemen dat deze reeds voldoende
 bekend zullen zijn. Alleen spreek ik de mensche
 niet dat die personen die dergelijke beschuldigin-
 gen hebben geuit, bij het innemen van hun dwaling
 zoo nimmer zullen zijn om hun woorden in de
 berichten, en de daar door getroffen en in hun
 eer te herstellen.

J. Houman

J. HOUZEMAN
 BURGERSDIJKSER 37
 DEN HAAG

Voormalig sectie commandant
 der P.A.N te Hinsk en
 omgeving.

Bijlage:

een recensie met "Je plaintiendrai" I^e Jg
 9 Dec. 1944. N° 12 (172).

een plattegrond N° 2 situatie op 10-8-'44

Overgenomen uit *Je Maintiendrai*
(9-12-44)

DUBBEL ONDERGROND

Zo zou men hen kunnen noemen, die niet alleen figuurlijk, maar ook letterlijk ondergronds werkten. Mannen bijvoorbeeld, zoals onze reporter er enkelen ontmoette in een dorp ergens in bevrijd Nederland: kerels, die meer dan acht maanden in de bossen geleefd hadden, en nu over deze periode heel wat interessants wisten te vertellen.

Met z'n twaalfven hebben we ons eind December hier in de bossen gevestigd; we groeven een flinken kuil van ongeveer 75 cm diep, en bouwden daarin een hut van boestakken. Voor de warmte bekleedden we de muren van buiten met stro, en groeven het geheel tot aan de dakrand in.

Ons aantal groeide steeds, zodat we bij de bevrijding niet minder dan 45 man telden, waarvan de onve rotten ons bijna zeven maanden in die blokhut hebben gewoond. Ten lele tijd, als men bedenkt, dat op vier man na, niemand het bos, waarin onze hut stond, mocht verlaten. Wel zaten de mannen niet steeds werkeloos: er was genoeg te doen. Zo moest er geregeld voorz brandhout worden gezorgd: in de buurt van ons kamp ligt een bos, dat er van buiten prachtig uitziet, maar tenslotte niet meer dan een haag van dennen rondom een totaal kale vlakke blijkt te zijn! Men moest het kamp worden schoon gehouden, er moest in de keukens worden gewerkt, alle eventueel in de omgeving gemaakte sporen moesten nauwkeurig uitgeveegd worden, er stonden dag en nacht enige wachtposten, aan niet-soldaten werd een militaire opleiding gegeven, enz. Ook was er voor voldoende ontspanning gezorgd: we hadden een sportveld met rekestok en kogelvan, er, een bibliotheek, die ongeveer 150 delen telde, een eigen tijdschrift, "De Onderduiker", en last not least ... een radio!

Aan die radio zit nog een prachtgeschiedenis vast. Daarvoor moet u eerst weten, dat we, behalve onze eigen 45 man, nog 7 anderen in het kamp hadden: een 3-man, een paar gevaarlijke liberals-provocateurs, en enige onbetrouwbare kaderleden van de Arbeidsdienst. We hadden die heren opgebor en in een leven en is, die ze zelf, onder ons toezicht, hadden gehouwd; dag en nacht stond er een gewapende wacht voor hun deur.

Na hadden we een radio, die op accu liep. Vaanzelfsprekend moest die accu geregeld gevuld worden, en dat gebeurde met een generator, die door een fiets werd aangedreven, allenbehalve een prettig wijze: de fiets liep wel erg licht, maar men moest tamelijk snel trappen, zodat een normaal mens na een uur doodop was. Toen we gevangen hadden, bezorgde het probleem accuvulling - want ondanks een overvloed van tijd hadden we aan dat trappen allemaal een broertje dood - ons natuurlijk niet meer zoveel hoofdbrekers; tot onze verbazing zagen we zelfs, dat de nazis ons de bias waren, en het presteerden om - weliswaar onder toezicht van een gewapende wacht! - twee en een half uur snel achter elkaar door te peddelen! Ondat onze jongens naar Radio Oranje zouden kunnen luisteren!

De twee grootste problemen, waarmee we rekening hadden te houden, waren: voedselvoorziening en geheimhouding. Het was om verschillende redenen onvermijdelijk, dat enkele mensen van ons bestaan of onze verblijfplaats wisten. Vooreerst de jachtopziener, op wiens terrein we zaten; dan de bakker, die grote hoeveelheden brood naar de boswachterswoning bracht, waar het weer door mensen uit het kamp gehaald werd; verder een boer, die voor aardappelen, groente enz. zorgde, en wiens dochter wekelijks voor de kampbewoners waste; en tenslotte nog enige personen, wier hulp in bijzondere omstandigheden in het kamp nodig was. Voor toevallige nieuwsgierigen (want in het dorp wist men, dat er ergens in de buurt" partizanen moesten zitten) hadden we onze voorzorgsmaatregelen genomen: de wegen, die ons bos begrensd, werden voortdurend in het oog gehouden door wachtposten, waarvoor ondergrondse schuilplaatsen met kijkgaten waren ingericht, voorzien met een telefoonverbinding met de hut. Dezen maakten alarm door te bellen. Ook moes-

ten zij er op letten, of er vanuit het kamp geen geluiden doordron-
gen tot waar zij stonden: speelde de radio te hard of werd er op
het sportveld te hard geschreeuwd, dan waarschuwden ze door tweemaal
te ballen. Voor alle eventualiteiten hadden we ook nog een alarm-
installatie aangelegd, waardoor de boswachter ons van dreigend gevaar
op de hoogte kon stellen.

Over onze activiteit tijdens de bezetting en de gevechtshande-
lingen in onze streek zullen we u later wel meer vertellen; voorlo-
pig kunnen we volstaan met het vermelden van enige sabotagegedaden als:
het vernielen van drie spoorlijnen, het doorsnijden van kabels, het
verplaatsen van verkeersborden, enz. Alleen dit: om onder de terug-
trekkende Duitsers verwarring te stichten, gingen we met tien man op
patrouille; een van ons was een Amerikaanse piloot, een boordschutter,
wiens been bij zijn noodlanding indertijd was geblesseerd, maar die
nu al volledig genezen was. Hij werd bij deze operatie door een SS-man
neergeschoten; met een totaal verbrijzeld hoofd werd hij naar het
kamp gebracht, en in het naburige dorp begraven, 's-avonds om tien
uur. Het is misschien wel interessant te vermelden, dat dit met mili-
taire eer gebeurde, in een plastiek, dat nog door de Duitsers was
bezet. Twee van onze mannen, die bij dit zelfde gevecht waren gewond,
werden door de linie heen naar een ander, bevrigd dorp gebracht en
daar in het ziekenhuis opgenomen.

U zult u afvragen, hoe die Amerikaanse machinegunner bij ons
kwam. Alnu, wij hielpen geregeld geallieerde piloten bij hun terug-
tocht naar het land; in totaal verlieden we zo hulp aan 15 man: 10
Amerikanen, 4 Engelsen en 1 Pool. Sommigen moesten door omstandig-
heden dagenlang in ons kamp op "doorverbinding" wachten; we hadden
daarom ook een twintigtal Engelse boeken in onze bibliotheek. Er waren
toevallig twee Amerikanen in ons kamp, toen de gevechten in onze
streek plaats hadden. Zoals reeds verteld, sneuvelde een van hen; de
ander sloot zich aan bij de bemanning van twee Engelse gevechtswagens,
die de nacht in onze onmiddellijke omgeving doorgebracht had.

Op zekere avond hoorden we motorgeronk, gepaard met een hevig
gekraak van takken. Direct werd er alarm gegeven; twee artillerie-
stukken werden in stelling gebracht, en de hele nacht door was ieder van ons
op zijn post. 's Anderendaags merkten we, dat het Pommes waren, die
ons hadden opgeschrikt, en dat we dus die nacht voor niets doorwaakt
hadden. Maar, dat we daar allernacht over teleurgesteld waren, behoeft
zeker wel geen betoog!

Waarover we wel teleurgesteld zijn: dat we, toen we van onder-
gronds tot bovengronds waren geëvolueerd, de leiding hadden te aan-
vaarden van mensen, die niet alleen in bezettingstijd te lui geweest
waren om actief tegen de Duitsers te ageren, maar zelfs dat kleine
beetje ruggesgraat misten, dat nodig is om deel te nemen aan het pas-
sieve verzet, en om weerstand te bieden aan de bekeringen van de
zwarte hand.

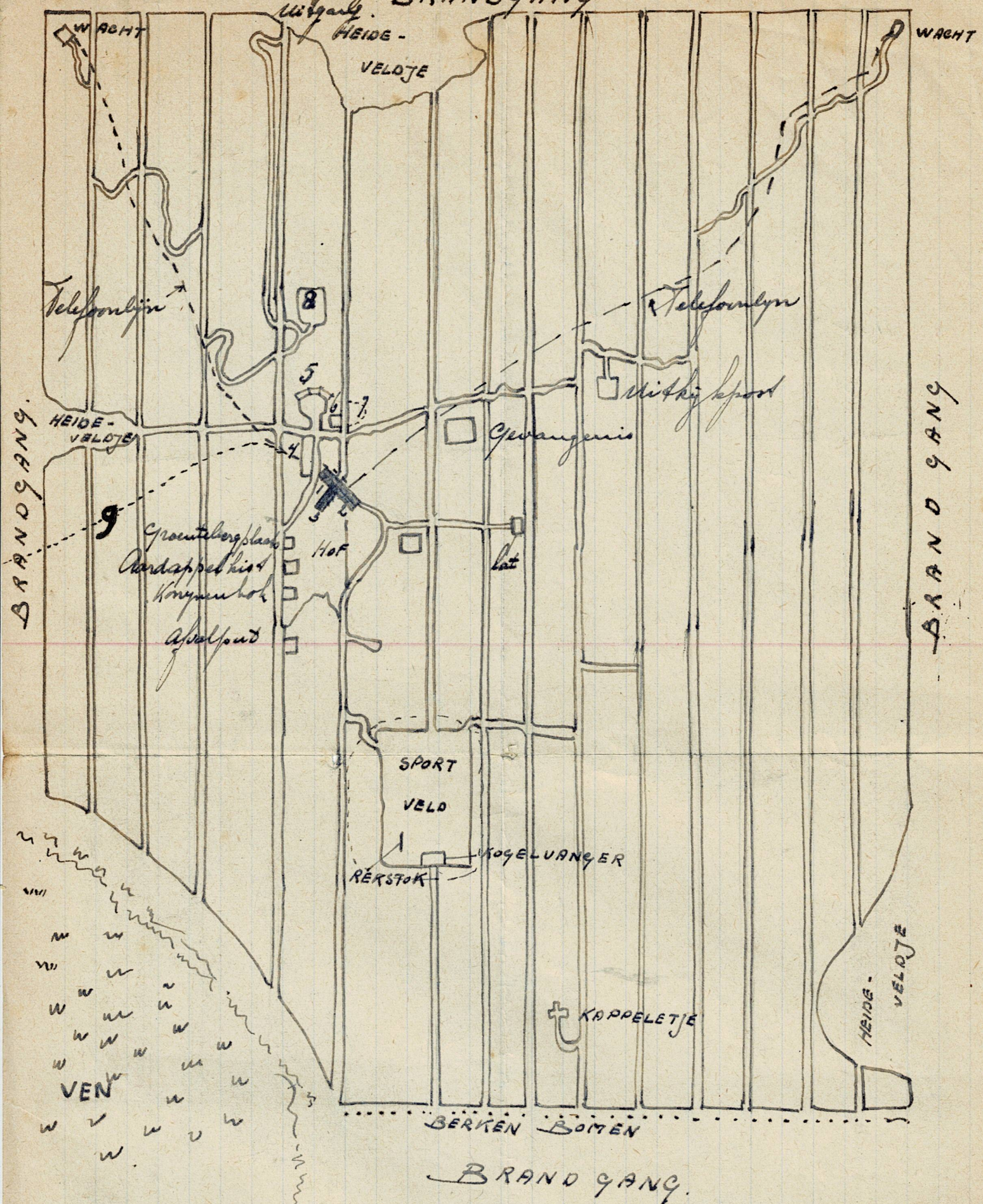
Laten we hopen, dat heel gauw, niet slechts in ons dorp, maar
overal de rechte man op de rechte plaats wordt gezet!

(Overgenomen uit: "Je maintiendrai" de Jrg.
9 Dec. 1944, no. 12 (72).)

Hartman

ingang BRANDGANG

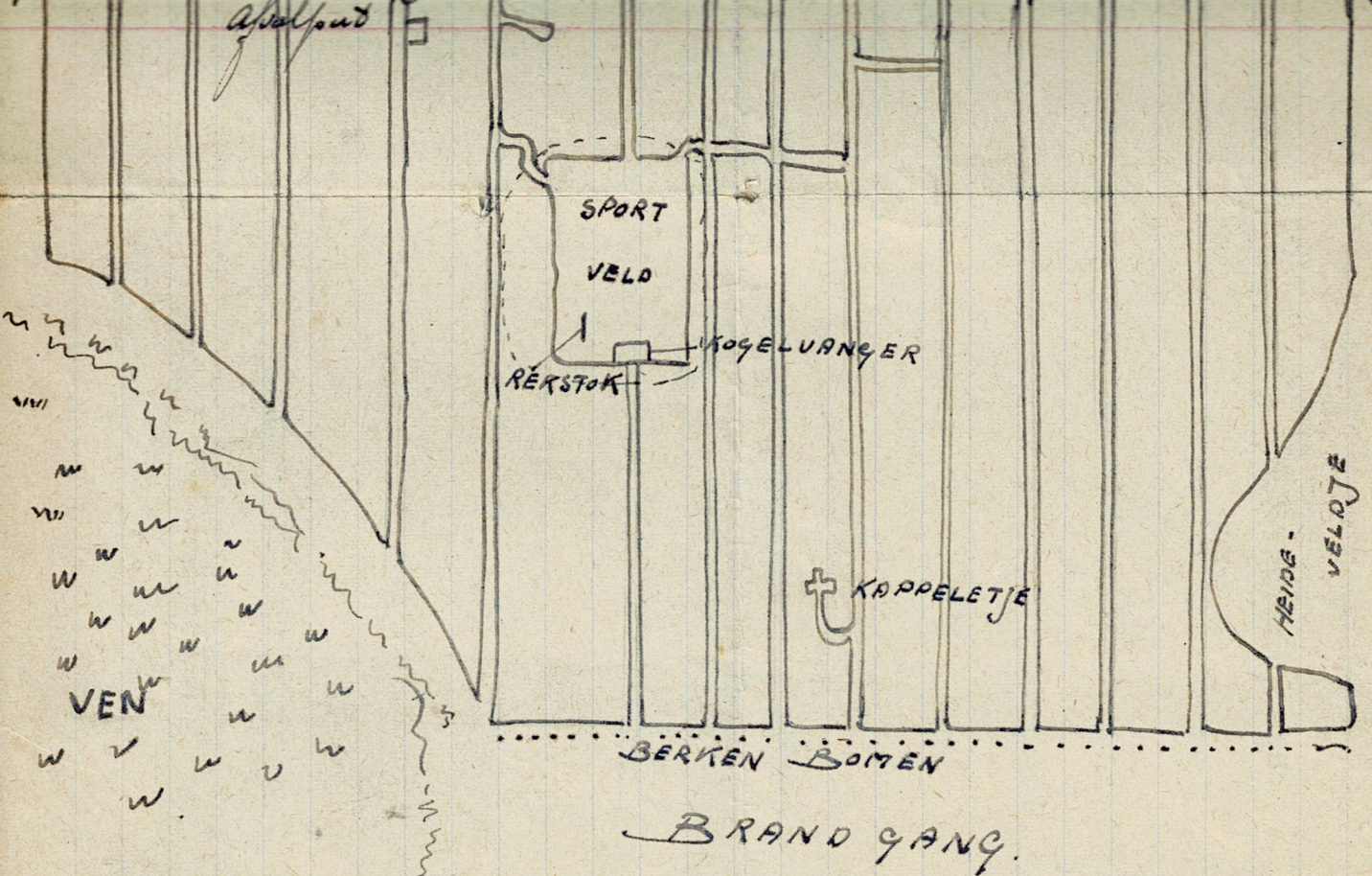
21

4 Was plaats.
 8 Koerger plaats der restok.

- 1 Keuken 4x4 m
- 2 Slaaphamer 7 1/2 x 4 m - (26 slaappleatsen)
- 3 Hoonkamer 5 x 4 m

Afvalput

21

4 Was plaats.
 18 Koeken plaats der rebstok.

- 1 Keuken 4x4 m
- 2 Slaapkamer 7 1/2 x 4 m - (26 slaapplekken)
- 3 Woonkamer 5x4 m
- 4 Fietsinstalling
- 5 Houthulpplaats
- 6 Waterput
- 7 Telefoonlijn naar naburige gelegen bus

PLATTEGROND N° 2
 SITUATIE OP 10-8-'44

